

ševati trtorejo in vinarstvo. Pred vsem velja to o podružnici v Krškem. Ista prireja predavanja in tečaje o cepljenji, kjer dobivajo udeležitelji premije in trte. L. 1895. na pr. razdelila je podružnica 135 vinogradnikom 75230 trt in 2313 gld. 20 kr. premij, s čimer se je 11,5 ha vinogradov obnovilo. Sploh krški okraj najbolj marljivo zasaja nove vinograde. V onih občinah tega okraja, ki so bile najpred okužene, ima že skoraj vsak vinogradnik svoj vinograd za pridelovanje ključev in svojo trtnico, tako da nekateri posestniki morejo oddajati po 20000 in tudi več ključev in bilf.

2. O trtnicah kmetijskih podružnic v Novem mestu in v Čatežu pri Veliki Loki, kakor tudi o trtnicah zasebnikov na grajščinah Raka in Impole, v Slinovcu pri Kostanjevici ter o drugih pridelavateljih pa deželni odbor nima natančnejih podatkov na razpolago.

(Konec sledi.)

Poučni in zabavni del.

Kreta.

Vsa pozornost se sedaj obrača na boje na Kreti, ker je od tamošnjih razmer deloma odvisen evropski mir. Kreta je znana že davno v zgodovini. Najstarši grški zgodovinarji pripovedujejo, da je imela sto mest in je ondu vladal modri kralj Minos. Pozneje je Kreta večkrat menjala svoje gospodarje. Nekaj časa so na tem otoku hudo gospodarili morski roparji, katere so Rimljani zmagali 67. l. pr. Kr. roj. in si prisvojili ta otok. Po razdelitvi rimske države, je Kreta pripadala grškim cesarjem, katerim so jo odtrgali leta 823. Arabi. Niketoros Fokas si je zopet prisvojil Kreto in ostala je potem pri grškem cesarstvu, dokler križarji l. 1204. niso prisvojili Carigrada. Potem je prišla Kreta v roke Genučanom, pozneje pa Benečanom. Pod beneško vlado se je bila posebno povzdignila trgovina na Kreti. Leta 1645. so na otok prišli Turki. Popolnoma so si pa otok prisvojili še le 1668. leta. Posebno hud boj je bil za glavno mesto Kandijo. Trajal je tri leta. V teh bojih je bilo pobitih kacic 150.000 ljudij. Pod turško vlado je Kreta začela močno propadati. Krečani so večkrat poskušali z orožjem v roki osvoboditi se, a se jim ni posrečilo. L. 1824. je ustajo zatrl Ibrahim paša. Turčija jo je potem dala Mehemed Aliju za vojno odškodnino. Dolgo pa ni ostala pri Egiptu, 1841. leta se je morala vrniti Turčiji. Od 1865. do 1869. leta je bila ustaja na Kreti. Turkom je dala mnogo opraviti. Velevlasti so že tedaj Turčiji svetovale, naj odstopi otok Grški. Naposled je Omer paša ukrotil ustaše. Turčija je jim odpustila zaostale davke. Obljubila je pa tudi še druga zboljšanja, katere obljube pa ni držala. L. 1878. je na Kreti zopet bil ustanek, katerega je zatrl Muktar paša. Turčija je sedaj Krečanom dovolila neko samoupravo. Kreta je dobila vsaj narodni zastop, Grk Fotiades paša se je imenoval za generalnega guvernerja in v denarnih zadevah je Kreta bila samostojna.

Turčija se je kmalu jela kesati, da je Krečanom toliko dovolila. Preklicala dovoljenih preosnov ni nikdar. Samo od 1889. leta ni več sklicala narodnega sobranja in davke s Krete so jeli turški uradniki odpošiljati v Carigrad, za deželo se pa ničesa ni storilo. To je dalo povod novim ustajam. Lani je Turčija Krečanom obljubila zopet neko precej obširno samoupravo. Razen tega, da se je kristijan Berovič paša imenoval za generalnega guvernerja, se ni nič zgodilo. Neka komisija se je posvetovala o preosnovah, ki se naj upeljejo, a storilo se pa ni dosti. Začela se je bila že snovati neka žandarmerija iz tujcev, da bode skrbela za varnost v deželi. To pa turškemu sultanu ni ugajalo. Da bi ne bilo treba izvesti obljubljenih izboljšanj, so iz Carigrada našuntali krečanske mohamedance, naj se spuntajo. Turki so mislili, da velevlasti ne bodo priganjale na izvršitev preosnov na Kreti, če bodo videle, da je to povod pobojem. Toda sedaj so se malo zaračunale. Grška je poslala vojake in vojne ladije na Kreto in s tem krečansko vprašanje še le prav spravila na dnevni red. Kako se stvar reši, se sedaj še ne ve, a toliko je gotovo, da Kreta ne pride več neposredno pod turško vlado. V Carigradu jih seveda močno jezi, da so se stvari tako zasukale, a boja Grški se pa ne upajo napovedati, ker se boje, da začno proti njej vojno vse balkanske države in se spuntajo kristijani v raznih pokrajih.

Kreta je podolgast otok v obsegu 8618 km², torej je nekoliko manjši kakor kranjska dežela. Obrežje je največ jako strmo, samo severno obrežje ima nekaj zalivov jako pripravnih za pristanišča. Po sredi je otok jako gorat. Nekatero gore so nad 2000 metrov visoke in samo v toplem poletju brez snega. Mej gorovjem so jako rodovitne doline. Otok ima dosti zdrave pitne vode in reke so pa le majhne. Podnebje je jako prijetno. Samo kadar po leti iz Afrike vleče južni veter, kaže na Kreti toplomer do 40° gorkote. Po zimi gre samo dež, kadar pade gorkota na 7°, pade sneg po gorah. Po letu na Kreti nikdar ne dežuje, a je navadno dosti rose. Zemlja je rodovitna. Posebno je Kreta že v starem veku slovela zaradi svojega vina, olja in medu. Tudi sedaj so to glavni pridelki, ki se s Krete izvažajo. Uspeva pa tudi raznovrstno južno sadje, pomoranče, limone, rožici itd. Krečansko vino je jako močno. Seveda pri sedanjih zmedenih razmerah je dežela slabo obdelana in se mora žito kupovati. Vinogradi so ob ustajah skoro vsi posekani ali požgani.

Prebivalcev ima Kreta 294.000. Mej temi je 205.000 pravoslavni, 88.000 Mohamedancev, in nekaj katolikov, Armencev in židov. Po rodu so pa skoro vsi Grki, pravih Turkov je silno malo. Tudi vsi grški govore.

Na Kreti je 1 pravoslaven nadškof, 15 škofov, 156 mošej, 56 pravoslavni samostanov, 7 bolnic, 8 tiškarn in 484 šol, mej temi 4 grške gimnazije. Časopisov izhaja na Kreti deset.